

Handläggare
Hagström Ingela
Nilsson Evelina

Datum
2018-02-26

Diarienummer
KSN-2018-0690

Kommunstyrelsen

Ansökan om medel för social investering ”Förbättra för barn i familjer med missbruk – Insats Sofia”

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att godkänna socialnämndens ansökan om att genomföra satsningen i enlighet med projektplan i ärendets **bilaga 1**,

att bevilja socialnämnden 4 335 000 kronor från de avsatta medlen för sociala investeringar för att genomföra satsningen,

att i samband med Mål och budget 2021-2023 pröva kommunbidraget till socialnämnden, om satsningen visar positiva effekter, för att återbetala satsningen, samt

att socialnämnden ska rapportera om satsningen till kommunstyrelsen i ordinarie delårsuppföljning.

Ärendet

Socialnämnden beslutade den 20 december 2017 att ansöka om att genomföra en satsning inom ramen för sociala investeringar. Satsningen som går under namnet ”Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia”, genomförs från och med april 2018 och tre år framåt. Utbildningsnämnden samt arbetsmarknadsnämnden ingår som samarbetsparter. Ansökan avser totalt 4 335 000 kronor för att driva satsningen under tre år. Socialnämndens sammanträdesprotokoll bifogas i ärendets **bilaga 2**.

Beredning

Projektplanen har beretts i samarbete med representanter från kommunledningskontoret och socialförvaltningen. Metoder, modeller och beräkningar som ligger till grund för satsningen utgår från bästa tillgängliga kunskap, nationell samt kommunal data, vilket har tagits fram i samarbete med socialförvaltningen, Sveriges Kommuner och Landsting och Uppsala Universitet. Projektplanen har godkänts av styrgruppen för sociala investeringar.

Föredragning

Många barn i Sverige växer upp med en mamma och/eller pappa i beroende eller missbruk. Missbruk och medberoende hos föräldrarna påverkar uppväxten för tusentals pojkar och flickor i Sverige och får allvarliga konsekvenser för barnens hälsa, skolgång och framtida arbetsliv. Folkhälsomyndigheten anger att 17 procent av barnen i Sverige lever med en förälder som har missbruksproblematik eller ett allvarligt riskbruk. I Uppsala var missbruk hos föräldrarna, under år 2016, orsak till 533 anmälningar till socialtjänst för barn i åldern 0-12 år.

Barn som anhöriga till föräldrar i missbruk har uppmärksammats särskilt under senare år. Under år 2013-2014 deltog Socialförvaltningen i Uppsala i ett utvecklingsprojekt för att förbättra barnperspektivet inom missbruksvården. Modellen som arbetades fram under projektiden benämndes som "Sofia" och fokuserade på gemensamma samordningsmöten mellan barn- och vuxenhandläggarna. Under 2016-2017 fortsatte utvecklingsarbetet i projektet "Växa och må bra", en modell för gemensamma barn- och familjemöten under utrednings- och insatstiden togs fram. Aktuell ansökan om sociala investeringsmedel är en fortsättning på tidigare utvecklingsarbete och ska efter insatsens avslut implementeras i ordinarie verksamhet.

Målgrupp för satsningen är barn mellan 0 till 12 år i Uppsala kommun som har en förälder med missbruks- och/eller beroendeproblematik. Med insatsen ska missbruk i familjen uppmärksammas och barnens situation synliggöras. Insatsen syftar till att minska riskfaktorer i familjen och att stärka skyddsfaktorer kring barnet. Med stödet ska familjerna kunna förebygga föräldrarnas missbruk och förhindra en negativ utveckling för barnen. Arbetsmodellen är en samtalsform för att stärka familjens egen förmåga att förbättra sin situation. Modellen ska uppmärksamma barnens behov och ska även motivera familjen att söka sig vidare till andra stödinsatser.

Samtalsmodellen kommer utvecklas ytterligare och rutiner för samarbetet mellan barn- och vuxenheterna kommer att utvecklas under insatsens tre år. Satsningen drivs av socialnämnden. Utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden finns med som samarbetspart under perioden. Socialsekreterare vid beroendeenheterna, barnenheterna 0-12 år samt personal inom råd- och stödverksamhet med missbruksbehandling samt anhörigstöd ingår i satsningen.

Kommunstyrelsen fattade i december 2016 beslut om riktlinjer för sociala investeringar. En social investering är en avgränsad och koncentrerad insats som i förhållande till ordinarie arbets sätt förväntas ge bättre utfall för insatsens målgrupp och leda till minskade samhällsekonomiska kostnader på kort och lång sikt. Sociala investeringar skiljer sig från traditionella insatser genom fokus på uppföljning, utvärdering och avkastning. Satsningen ska därför regelbundet följas upp och utvärderas efter insatsens avslut, det vill säga år 2020. Visar satsningen på goda resultat ska den implementeras i ordinarie verksamhet. Likaså kommer utvärderingen visa på följsamhet till återbetalning av insatsen.

Ekonomiska konsekvenser

I projektplanen presenteras insatsens tänkbara besparingar på kort, medel och lång sikt. Likaså presenteras underliggande beräkningar för dessa besparingar. Insatsens kostnader för tre års tid uppgår till 4 335 000 kronor. Besparingar väntas på kort sikt i form av ökad skolnärvaro och fullföljd skolgång, minskat antal placeringar av familj och ungdomar. På längre sikt väntas besparingar i form av minskat behov av försörjningsstöd, produktionsbortfall och minskat missbruk.

För att möjliggöra beräkningar antas satsningen kunna möta 25 familjer per år, även beräknat som 50 barn årligen. Det kortsiktiga scenariot som redogörs för i projektplanen baseras på besparingar till följd av att en av de 25 familjer som ingår i insatsen inte behöver placeras på institution, att familjens två barn inte behöver gå om ett år i grundskola samt att ett av barnen inte behöver HVB-placeras till följd av att de ingått i satsningen. På längre sikt tillkommer även besparingar till följd av att ett av familjens barn inte är i behov av försörjningsstöd och hamnar i aktivt missbruk till följd av att hen ingått i insatsen. Det kortsiktiga scenariot ligger till grund för uppföljning och utvärdering. Det långsiktiga scenariot ges för att få en bild av insatsens långsiktiga kostnadsbesparingar. Nedan redogörs för insatsens kostnader, besparingar och avkastning enligt de utmålade scenarierna i projektplanen.

Kostnad insats	Besparing kort sikt	Besparing lång sikt	Avkastning kort sikt	Avkastning lång sikt
4 335 000 kronor	5 461 200 kronor	8 221 200 kronor	1.3 kronor	1.9 kronor

Räkneexemplet är baserat på antaganden, nationell och kommunal statistik och best-practice. Insatsens effekter kommer redogöras för i utvärderingen. Kostnadsreduceringar till följd av satsningen väntas på kort sikt uppstå inom socialnämndens- samt utbildningsnämndens verksamhetsområden. Socialnämnden får minskade kostnader inom insatser riktade till personer med missbruksproblematik samt dennes familj. Utbildningsnämnden får minskade kostnader i form av att färre elever behöver gå om ett läsår i grundskola. På längre sikt väntas arbetsmarknadsnämnden samt staten få minskade omkostnader. Utbildningsnämndens besparingar ligger inte till grund för återbetalningsplan till följd av redan pågående insats inom skolnärvaro. Besparingar för socialnämnden beräknas uppgå till 4 860 000 kronor och överstiger insatsens kostnader. Dessa besparingar ligger till grund för återbetalning av satsningen och kommunbidraget till socialnämnden kommer minska med den summa besparingar som satsningen ger upphov till. Satsningen kommer, förutsatt att satsningen går enligt plan, vara återbetald efter 5 år.

I Mål och Budget 2018 har 2 mnkr avsatts till kommunstyrelsen för genomförande av satsningar inom sociala investeringar, för 2017 avsattes 10 mnkr. Ingående balans vid år 2018 var 15 mnkr. Av de avsatta medlen finns 10.4 mnkr kvar efter det att löpande omkostnader avdragits för år 2018. Ansökt belopp ryms inom ramen för de avsatta medlen. Utbetalningar sker i efterhand med avräkning tre gånger per år, i samband med tertial- och årsbokslut. Underlaget för utbetalningar är de under perioden faktiskt uppkomna kostnaderna.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Förbättra för barn i familjer med missbruk – Insats Sofia

Organisation

Ansvarig organisation Socialförvaltningen
Samarbetsparter Utbildningsförvaltningen, Arbetsmarknadsförvaltningen

Kontaktperson

För- och efternamn Helene Andersson	Förvaltning Socialförvaltningen
Avdelning Avdelning vuxen	Telefonnummer 018-7271565
E-postadress helene.andersson@ uppsala.se	

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

1. GRUNDLÄGGANDE INFORMATION.....	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 MISSBRUKETS KONSEKVENSER, BARN SOM ANHÖRIGA	4
1.2.1 Skolresultat	4
1.2.2 Ohälsa och social utsatthet.....	5
1.2.3 Förekomst av våld.....	5
1.2.4 Samhällskostnader.....	5
1.2.5 Förebyggande insatser	6
1.3 SYFTE.....	6
1.4 MÅL	6
1.5 PROCESSMÅL.....	7
1.6 HUVUDSAKLIG MÅLGRUPP	7
1.7 PROJEKTÄGARE, PROJEKTLEDARE, PROJEKTMEDARBETARE	7
1.8 VERKSAMHETSOMRÅDEN OCH FÖRVALTNINGAR SOM BERÖRS.....	7
1.9 RISKANSVAR	7
2 UTVECKLINGSARBETE	8
2.1 BAKGRUND	8
2.2 VIKTIGA ERFARENHETER FRÅN ARBETET MED ”VÄXA OCH MÅ BRA”	8
3 METODBESKRIVNING	9
3.1 MÖTESSTRUKTUR FÖR ETT GEMENSAMT FAMILJEPERSPEKTIV	9
3.2 AKTUALISERING AV FAMILJER	9
3.3 METODUTVECKLING OCH IMPLEMENTERING	9
3.4 FORTSATT STÖD OCH SAMVERKAN AV FÖRÄLDRAR OCH UNGDOMAR MED EGEN ERFARENHET	10
3.5 SAMVERKAN	10
4 ORGANISATION	10
4.1 ORGANISATIONEN OCH ROLLER	10
4.2 PLANERING AV PROCESS OCH AKTIVITETER	11
4.3 JÄMFÖRELSEALTERNATIV	11
4.4 SAMTYCKE	12
4.5 RESURSER	12
4.6 KOSTNADER FÖR INSATSEN	12
5 FÖRVÄNTADE EFFEKTER	13
5.1 SOCIALA EFFEKTER	13
5.1.1 Kortsiktiga sociala effekter.....	13
5.1.2 Långsiktiga effekter.....	13
5.1.3 Konsekvenser ur ett jämställdhets- och barnperspektiv.....	14
5.2 EKONOMISKA EFFEKTER.....	14
5.2.1 Kort- och medelsiktiga kostnadsbesparingar.....	15
5.2.2 Långsiktiga kostnadsbesparingar	15
5.2.3 Möjliga händelser och dess kostnader.....	15
5.2.4 Utfall: Scenario 1 och 2.....	16
6 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH RESULTATSPRIDNING	18
6.1 UPPFÖLJNING	18
6.2 UTVÄRDERING	20
6.3 RESULTATSPRIDNING	20

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

7	EFTER INSATSENS AVSLUT.....	21
7.1	IMPLEMENTERING I ORDINARIE VERKSAMHET.....	21
7.2	BESPARINGAR OCH ÅTERBETALNINGSPÅN.....	21
8	REFERENSER.....	23
9	BILAGOR.....	25
9.1	BILAGA 1. KÄLLHÄNVISNING FÖR BERÄKNINGAR I AVSNITT 5.2.3.....	25
9.2	BILAGA 2. VIKTIGA ERFARENHETER SOM OBSERVERATS I PROJEKTET "VÄXA OCH MÅ BRA".....	25
9.2.1	<i>Information och delaktighet.....</i>	25
9.2.2	<i>Barnets perspektiv och rättigheter för barn som anhöriga.....</i>	26
9.2.3	<i>Beroendets påverkan på hela familjen.....</i>	26
9.2.4	<i>Alla behöver hjälp.....</i>	26
9.3	BILAGA 3. SAMTALSSERIEN OCH SAMTALENS INNEHÅLL.....	26
9.3.1	<i>Sofiamöte.....</i>	26
9.3.2	<i>Familjemöte 1.....</i>	27
9.3.3	<i>Barnmöte 1.....</i>	27
9.3.4	<i>Familjemöte 2, insatsmöte.....</i>	27
9.3.5	<i>Barnmöte 2.....</i>	27
9.3.6	<i>Familjemöte 3, uppföljningsmöte.....</i>	27
9.4	BILAGA 4. UNDERLAG FÖR ÅTERBETALNINGSPÅN.....	28

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

1. GRUNDLÄGGANDE INFORMATION

1.1 Bakgrund

Många barn i Sverige växer upp med en mamma och/eller pappa i beroende eller missbruk. Missbruk och medberoende hos föräldrarna påverkar uppväxten för tusentals pojkar och flickor i Sverige och får allvarliga konsekvenser för barnens hälsa, skolgång och framtida arbetsliv. Med stöd riktat till familjerna kan missbrukets konsekvenser för barnen minskas.

Folkhälsomyndigheten anger att så många som 17 procent av barnen i Sverige lever med en förälder som har missbruksproblematik eller ett allvarligt riskbruk. Enligt en registerstudie publicerad av Nationellt kompetenscentrum anhöriga år 2013 så har fyra procent av alla barn en förälder som någon gång under uppväxten vårdats på sjukhus för missbruk (Hjern och Adelino, 2013:1). Föräldrars missbruk är en vanlig bakgrund till orosanmälningar till socialtjänsten om barns situation. I Uppsala var missbruk hos föräldrarna, under år 2016, orsak till 533 anmälningar för barn i åldern 0-12 år. Av dessa gick 274 anmälningar vidare till utredning. Det totala antalet anmälningar för åldersgruppen var under året 3265. Missbruk hos föräldrarna kan också sammanfalla med andra brister i omsorgen, bland annat våld i familjen.

Barn som anhöriga till föräldrar i missbruk eller psykisk sjukdom har uppmärksammats särskilt under senare år. Olika satsningar har gjorts inom kommuner och landsting för att stärka ett familjeorienterat arbete till stöd för barn med missbrukande föräldrar. Särskilda satsningar har gjorts för att uppmärksamma barnets perspektiv som anhörig. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag med att stödja ett fortsatt utvecklingsarbete.

Under åren 2013 till 2014 deltog Socialförvaltningen i Uppsala i ett utvecklingsprojekt för att förbättra barnperspektivet inom missbruksvården. Ansvarig för projektet var regionförbundet i samarbete med Uppsala universitet. Projektet finansierades med statliga projektmedel. I Uppsala var inriktningen att stärka samarbetet mellan socialförvaltningens missbruksenheter och barnenheter. En särskild modell för samarbete mellan barn och vuxenheterna utarbetades under projekttiden. Modellen som arbetades fram benämndes som "Sofia" och fokuserade på gemensamma samordningsmöten mellan barn- och vuxenhandläggarna. Efter projekttiden har utvecklingsarbetet fortsatt inom socialförvaltningen med att utveckla samverkansmodellen. Under 2016-2017 engagerades brukarorganisationen NSPH i ett samarbete för att utveckla socialtjänstens stödinsatser för barn till missbrukande föräldrar i ett projekt som kallades "Växa och må bra". Aktuell ansökan är en fortsättning på tidigare utvecklingsarbete med Sofiametoden och är en insats som ska implementeras i ordinarie verksamhet.

1.2 Missbrukets konsekvenser, barn som anhöriga

1.2.1 Skolresultat

Av ungdomar som växer upp med en förälder i missbruk är det fler än dubbelt så många, i jämförelse med övriga ungdomar, som går ut grundskolan med ofullständiga betyg. Av de unga

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

som gått ut gymnasiet fullföljer inte lika många, som de med jämförbara betyg, en universitets- eller högskoleutbildning. Sammantaget tenderar föräldrarnas missbruk påverka barnets skolprestationer negativt. I samma rapport framkommer att i familjer där mamman missbrukar var det 30 % av pojkarna respektive 27 % av flickorna som slutar nionde klass utan gymnasiebehörighet. I familjer där fadern missbrukar var det 27 % av pojkarna respektive 23 % av flickorna som gick ut nionde klass utan gymnasiebehörighet. Detta i jämförelse med familjer utan förekomst av missbruk, där gick 12 % av pojkar respektive 9% av flickor ut grundskolan utan gymnasiebehörighet. (Hjern et al., 2013:3)

1.2.2 Ohälsa och social utsatthet

En större registerstudie av barn födda under åren 1973-78 visade en trefaldigt ökad risk för tidig våldsam död genom självmord, olyckor och våld för unga vars föräldrar under barndomen vårdats på sjukhus på grund av missbruk eller psykisk sjukdom. Studien visade även att missbruk hos föräldrarna ökade risken att den unge hamnar i kriminalitet och eget missbruk. Risken att det anhöriga barnet själv hamnar i missbruk i sin ungdom eller vuxen ålder visade sig vara fyra till sju gånger högre för barn till föräldrar som vårdats på sjukhus för missbruk inom den undersökta gruppen. Beroende av försörjningsstöd var fyra gånger vanligare för de som vuxit upp med föräldrar i missbruk. (Hjern et al., 2014:4)

1.2.3 Förekomst av våld

Risken för förekomst av fysiskt eller emotionellt våld ökar vid missbruk. (Chaffin et al., 2001; Kroll, 2004) Det finns även en risk för att våldet kan riktas direkt mot barnet. I en studie genomförd av Chaffin et al (2001) följdes utvecklingen av våld i familjer där missbruk förekommer, efter 1.6 år hade 12.2% av föräldrarna minst en dokumenterad våldshändelse riktad mot barn.

1.2.4 Samhällskostnader

Missbrukets konsekvenser innebär betydande kostnader för samhället. I missbruksutredningen från 2011 (SOU 2011:6) så skattas samhällets kostnader för missbruk och beroende till 72,9 miljarder för 2008. Kostnaden fördelas mellan direkta kostnader i form av vårdinsatser och myndighetskostnader relaterat till missbruk samt indirekta kostnader i form av inkomstbortfall med mera. De indirekta kostnaderna står för ungefär 57 % av de totala kostnaderna. För socialtjänsten så medför missbruk av alkohol och narkotika betydande kostnader i form av insatser i öppenvård, familjehemsplaceringar av barn, vårdplaceringar av ungdomar och vårdinsatser för vuxna. Missbruk finns också som en bakgrund till olika sociala svårigheter som medför kostnader för socialtjänsten, t.ex. långvarig arbetslöshet och hemlöshet.

En kalkyl av samhällets merkostnader för gruppen barn som anhöriga till föräldrar i missbruk eller psykisk sjukdom visar på en årlig merkostnad om 35 miljarder kronor. Genom förebyggande och stödjande insatser under uppväxten skulle denna omkostnad kunna minska. (Hovstadius et al., 2015:8)

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

1.2.5 Förebyggande insatser

Det finns ett begränsat utbud av evidens rörande stöd till minderåriga barn som anhöriga till förälder i missbruk samt vilka metoder som är verksamma. (Socialstyrelsen, 2009) I många studier har skattningar och effekter inte gjorts av barnen själva, utan av en förälder eller annan person. I en kunskapsöversikt genomförd av Nka kommer de fram till slutsatsen att det behövs mer forskning rörande barns behov av stöd men att de insatser som riktas till både förälder och barnet, samt pågår under en längre tid, verkar vara de insatser som är mest framgångsrika. (Järkestig och Hanson, 2016:4; Socialstyrelsen, 2009) Att involvera hela familjen i behandling av den missbrukande föräldern beskrivs även som mer framgångsrikt och motiverande för föräldern. (Copello et al., 2005).

Socialstyrelsen pekar på att det är av vikt att stärka barnets skyddsfaktorer. Socialstyrelsen ger som exempel att svara på barnets frågor, ge adekvat information, hjälpa familjen att tala om problemen, ge barnet en möjlighet att ge uttryck för sina tankar, oro och upplevelser, se till att barnet har möjlighet till kamratrelationer och stöd i sitt skolarbete. Likaså stödja föräldrarna i sitt föräldraskap är av vikt för barnets situation. Genetisk sårbarhet för missbruk kan motverkas genom en god miljö att växa upp i samt goda relationer. (Socialstyrelsen, 2013)

1.3 Syfte

Med insatsen ska missbruk i familjen uppmärksammas och barnens situation synliggöras. Insatsen ska hjälpa familjerna att öppna upp kommunikationen och våga prata om det som är svårt. Med stödet ska familjerna kunna förebygga föräldrarnas missbruk och förhindra en negativ utveckling för barnen.

Missbruk och beroende är en sjukdom som berör hela familjen. För att bryta en negativ utveckling är det viktigt att hela familjen får hjälp. Barnen behöver ges särskild uppmärksamhet och möjlighet att komma till tals. Med insatsen är förhoppningen att socialtjänsten ska kunna nå familjerna i ett tidigare skede och att en negativ utveckling ska kunna brytas.

Insatsen syftar till att minska riskfaktorer i familjen och att stärka skyddsfaktorer kring barnet. Föräldrarnas missbruk är den viktigaste riskfaktorn. Andra riskfaktorer är svårigheter i familjen att prata om problemet och att bristande uppmärksamhet ges till barnens tankar och känslor om föräldrarnas missbruk.

1.4 Mål

- Barnets behov synliggörs och ges stöd efter behov.
- Barnen känner sig lyssnade på.
- Familjerna ges snabb hjälp till andra stödinsatser.
- Föräldrarna får hjälp att skapa goda uppväxtvillkoren för barnen.
- Förebyggande av framtida mer genomgripande insatser, exempelvis akut placering av barn eller familj.
- Förhindra att barnen hamnar i social utsatthet, kriminalitet och eget missbruk.
- Familjeorienterat arbetssätt etableras inom förvaltningen.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

- Insatsen ska nå 25 familjer per år.

1.5 Processmål

- 80% av berörda familjer fullföljer serien om fem samtal.
- 80% av berörda familjemedlemmar ska uppleva sig sedda och hörda under familjesamtalen.
- 50% av familjerna söker sig vidare till andra stödinsatser och behandlingsinsatser.
- 80% av familjerna upplever att de har fått strategier och verktyg för att hantera situationen

1.6 Huvudsaklig målgrupp

Målgrupp för satsningen är barn mellan 0 till 12 år i Uppsala kommun som har en förälder med missbruks- och/eller beroendeproblematik. Metoden är familjeinriktad. Under år 2016 gjordes inom kommunen 533 anmälningar där föräldrarnas missbruk angavs som orsak till anmälan. En skattning av antalet barn i Uppsala som tillhör målgruppen uppgår till 5400 barn (17% av 32 000 barn i åldern 0-12 år i Uppsala kommun). Metoden för insats Sofia förväntas under de 2 år satsningen pågår med sociala investeringsmedel kunna möta 50 barn årligen, 150 barn under satsningens tre år.

Målgruppen utgörs av de barn som anmäls till socialförvaltningen på grund av föräldrarnas missbruk och brister i omsorgen. Barnet ska vara aktuellt för en utredning hos socialförvaltningens barnenheter med anledning av föräldrarnas riskbruk eller missbruk. Medverkande verksamheter i satsningen är beroendeenhet 1 och 2 inom IFO vuxen och barnenheterna inom IFO barn som har ansvar för åldersgruppen 0-12 år.

1.7 Projektägare, projektledare, projektmedarbetare

Projektägare: Åsa Carlsson, socialförvaltningen, avdelning vuxen och Birgitta Ljungström, socialförvaltningen avdelning barn.

Projektledare: Helene Andersson, socialförvaltningen.

Projektmedarbetare: Socialsekreterare beroendeenhet 1 och 2, barnenheterna 0-12 år, personal inom råd- och stödverksamhet med missbruksbehandling och anhörigstöd.

1.8 Verksamhetsområden och förvaltningar som berörs

Socialförvaltningen har under de senaste åren genomgått stora organisationsförändringar. I verksamheten ingår nu specialiserade myndighetsverksamheter och utförarverksamheter i egen regi. Genom organisationsförändringar och specialiseringar har samarbetet försvårats. Därför är det viktigt att bygga upp ett gemensamt ansvarstagande och ett gemensamt utvecklingsarbete. I insats Sofia ska beroendeenheterna som arbetar med vuxna missbrukare och barnenheterna som utreder barn 0-12, samverka med insatsverksamheter för både barn och vuxna. Samverkan i arbetsgrupp kommer att ske med utbildningsförvaltningen samt arbetsmarknadsförvaltningen.

1.9 Riskansvar

Kommunstyrelsen bär den finansiella risken. Kommunstyrelsen ansvarar även för att begära återrapportering av satsningen. Kommunledningskontoret ansvarar tillsammans med

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

socialförvaltningen för att begära samt stödja i uppföljning och utvärdering. Socialförvaltningen ansvarar för att signalera eventuella ogynnsamma sociala eller hälsorelaterade effekter av satsningen.

2 UTVECKLINGSARBETE

2.1 Bakgrund

Insats Sofia är en fortsättning av utvecklingsarbetet "Växa och må bra" som tidigare genomförts inom socialförvaltningen. Bakgrunden är en nationell satsning för att förbättra insatserna för barn som lever i familjer med föräldrar i missbruk. I Uppsala arbetade Regionförbundet och Uppsala Universitet tillsammans i ett projekt för att stärka arbetet bland länets kommuner. Uppsala kommun deltog i projektet och arbetade med att förbättra samarbetet mellan barn och vuxenheterna. Under år 2016-2017 fortsatte arbetet med en metodutveckling i projektet "Växa och må bra".

I arbetet med "Växa och må bra" utvärderades socialförvaltningens samhandläggning mellan barn- och vuxenheterna. Tillsammans med föräldrar och ungdomar med egen erfarenhet av kontakt med socialtjänsten så genomfördes en analys av arbetet på socialförvaltningen. För arbetet med analysen deltog en teamledare med kunskap om aktuell forskning inom området. Tillsammans arbetades en modell fram för det fortsatta arbetet. Modellen är utformad utifrån evidens samt praktisk erfarenhet. Genom deltagande av ett förbättringsteam så har projektet sammanfört erfarenheterna från brukarna med kunskapen hos professionen och tillgänglig forskning om viktiga skyddsfaktorer för barnen i familjer med missbruk. Den modellen ska nu fortsätta att prövas i insats Sofia. Arbetsmodellen är en samtalsform för att stärka familjens egen förmåga att förbättra sin situation. Det är en modell för att uppmärksamma barnen och barnens behov. Det är även en modell för att stödja motivation till att söka ytterligare hjälp, exempelvis genom behandling av missbruk eller anhörigstöd.

2.2 Viktiga erfarenheter från arbetet med "Växa och må bra"

De erfarenheter som observerats i arbetet med projektet "Växa och må bra" är:

- Hela familjen behöver få information om vilken stödverksamhet som finns att tillgå. Det är av vikt att informationen ges till familjen gemensamt för att öka delaktigheten i behandlingen av missbruket.
- Barnen behöver ges utrymme i samtalen med socialtjänst och delges information.
- Förklaringsmodellen om beroende som ett sjukdomstillstånd bör användas.
- Hela familjen behöver stöd och hjälp, inte enbart den förälder som är i missbruk.

För en utförlig redogörelse kring de erfarenheter som observerats, se bilaga 2.

De skyddsfaktorer för barn i familjer med missbruk som beaktats i arbetet är:

- Ett öppet familjeklimat där barnen blir delaktiga i vad som händer.
- En låg konfliktnivå.
- Barnen får adekvat information om beroendet och hur det påverkar familjen, samt kan känna igen sig och skuldavlastas.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

- Öppenhet i familjen om föräldrarnas missbruk.
- Upprätthålla rutiner i hemmet.
- Att barnen ej exponeras för missbruket.
- Att den anhörige föräldern förmår kompensera för den missbrukande föräldrarnas bristande omsorg om barnen.

3 METODBESKRIVNING

3.1 Mötesstruktur för ett gemensamt familjeperspektiv

I arbetet bildas ett team med personal från de olika verksamheterna kring varje familj. Handläggare från barn- och vuxenenheter deltar och bidrar med olika perspektiv på familjens problematik tillsammans med behandlingspersonal från öppenvården. I det fortsatta stödarbetet är det viktigt att insatserna till familjen samordnas, att de närstående kan få stöd i samband med att den missbrukande vuxne får behandling.

Schematisk bild av mötesstrukturen

Ovan illustreras serien av det inledande Sofiamötet samt de efterföljande fem mötena. I det inledande mötet sker en planering av arbetet med familjen. Familjen deltar tillsammans i tre familjemöten och barnet/barnen får två enskilda möten med handläggarna. Syftet med de enskilda barnsamtalen är att förklara för barnet vad missbruket innebär och att barnets/barnens situation lyfts. Under familjemötena ges information till hela familjen kring beroendetillståndet och stödinsatser för den missbrukande och de anhöriga. För en utförlig beskrivning av vad som ingår i de respektive samtalen, se bilaga 3.

3.2 Aktualisering av familjer

Barn och familjer aktualiseras till insatsen genom att socialförvaltningens barn- eller vuxenhandläggare initierar ett Sofiamöte. En utredning av barnens situation ska först ha påbörjats inom socialförvaltningens avdelning barn. Om föräldern är aktuell för insatser genom vuxenheterna så kan även vuxenhandläggaren göra en anmälan till barnenheten.

3.3 Metodutveckling och implementering

Metoden behöver utvecklas ytterligare och justeras inom ramen för satsningen. Rutiner för arbetet och samarbetet mellan barn- och vuxenheterna behöver utvecklas. Den behöver också

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

implementeras i organisationen vilket kräver ett medvetet arbete från ansvariga chefer och medarbetarna i insatsen. Implementeringen är ett arbete som kan ske parallellt med familjearbetet.

3.4 Fortsatt stöd och samverkan av föräldrar och ungdomar med egen erfarenhet

De föräldrar och ungdomar som medverkade i framtagandet av modellen i projektet ”Växa och må bra”, bidrog med många värdefulla synpunkter på arbetet. Genom deras deltagande kunde kvaliteten i insatsen höjas. I arbetet med insats Sofia ska brukarrepresentanter bjudas in till deltagande i referensgruppen för satsningen.

3.5 Samverkan

Arbetsmetoden kräver medverkan från olika delar i organisationen med handläggare från vuxenheterna, barnenheterna och från öppenvården för barn och vuxna. Med samverkan mellan verksamheterna kan vi höja kvaliteten i stöd och insatser till familjerna. Det är därför viktigt att alla tre delarna med barnenheterna, beroendeenheterna och öppenvården är representerade i projektgruppen.

4 ORGANISATION

4.1 Organisationen och roller

- Styrgrupp: Chefer från barnenheter, beroendeenheter, insats vuxen, insats barn, projektledare, utvecklingsledare sociala investeringar, representanter från socialförvaltningen.
- Arbetsgrupp för samverkan: Representanter från social-, utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen. Ytterligare parter kan komma att ingå i arbetsgruppen för samverkan.
- Projektgrupp: Bestående av en projektledare och två processledare. Projektledaren koordinerar och håller ihop insatsen, leder processledarnas arbete och är en länk till alla berörda enhetschefer samt styrgruppen. Projektledaren arrangerar analysseminarier tillsammans med processledarna.
- Två processledare, som arbetar mot barnenheterna och beroendeenheterna, med uppgift driva implementeringsarbetet gentemot handläggarna. De sammankallar till Sofiamöten och skriver protokoll. De verkar som processledare i familjemöten och finns tillgängliga som handledare i modellen gentemot handläggarna. Processledarna ansvarar för dokumentationen av familjesamtalen och för uppföljning av samtalen.
- Referensgrupp med brukare: Handläggare och behandlare, föräldrar och ungdomar. Referensgruppen ska följa arbetet med insats Sofia och hjälpa projektgruppen i utvecklingsarbetet.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

4.2 Planering av process och aktiviteter

Tabell 1. Planering av process och aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig	Kommentar	När
Anställning av en projektledare 50% Anställning av 2 processledare på barn och vuxen, och inom öppenvården vardera 50 % tjänst	Åsa Carlsson avd chef vuxen Birgitta Ljungström, avd chef barn		Våren 2018
Testperiod 1 Pröva samhandlingsmodellen i de nya ärendena som kommer in. Samordning av insatser	Processledarna från barn/beroende/insats	Samla in Enkät – föräldrar och barn Samla in checklistor handläggare/behandlare	September 2018- februari 2019
Utbildningar/workshops under perioden	Projektledare och processledare	-Samtal med barn -Beroende i familjer -Öppna upp dialogen kring beroendet -Könsperspektiv	September 2018- februari 2019
Analysseminarium för att utvärdera arbete hittills	Processledarna och projektledaren	Enhetschefer och handläggare samt referensgruppen	Februari 2019
Justera modellen, skapa nya rutiner inom och mellan enheter	Enhetschefer	I samråd med processledare.	
Testperiod 2 Pröva samhandlingsmodellen i de nya ärendena som kommer in.	Processledarna från barn/beroende/i		Mars – september 2019
Utbildning /workshops under perioden	Projektledare och processarbetare	Samordning och anpassning av insatser i vår egen öppenvård.	Mars – september 2019
Analysseminarium för att utvärdera perioden	Projektledare och processledare		September 2019
Justera modellen, skapa nya rutiner inom och mellan enheter	Chefer, projektgrupp	I samråd med processledare och ref grupp	
Upprepa som ovan fram till slutdatum			Mars 2021
Slutkonferens			April/maj 2021

4.3 Jämförelsealternativ

Före-eftermätning kommer användas för att mäta utfallet för målgruppen. En kontrollgrupp med liknande förutsättningar för att få en korrekt mätning av resultatet är svårt att finna i vårt fall. En baslinjemätning kommer att genomföras vid inskrivning, därefter sker en mätning efter avslutad samtalsserie, 3 månader efter inskrivning. Samt en mätning 6 månader efter inskrivning.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

4.4 Samtycke

Uppföljningar kring barnets skolgång och andra registersökningar kan kräva föräldrarnas godkännande. Föräldrar kommer att informeras och samtycke kommer att inhämtas i samband med den första samtalskontakten i syfte att möjliggöra uppföljningsarbetet.

4.5 Resurser

För att driva insatsen inom förvaltningens tre olika verksamhetsinriktningar, barn, vuxna och öppenvård, behövs tre processledare på 50 procent vardera. Därutöver behövs en utbildningssatsning för barn och vuxenhandläggarna. Behoven ser lite olika ut med en utbildningssatsning med barnsamtal för vuxenhandläggarna och en vidareutbildning om beroende och missbruk för barnhandläggarna. Utbildningen kommer även omfatta kompetensutveckling avseende könskonsekvenser på missbruksbehandling. Kostnaden för utbildningssatsningarna beräknas till 500 000 kronor för insatsens tre år. Kostnaden för processledarna beräknas till 1,2 miljon kronor per år. Uppföljning och utvärdering ska ingå som en del i projektledarnas uppdrag men även andra personer behöver anlitas för den uppgiften. För den större uppföljningen med intervjuundersökning och kontroll av skolgången för berörda barn behöver ytterligare en person engageras med en kostnad på ca 300 000 kr.

4.6 Kostnader för insatsen

Kostnader för satsningen är beräknad till 1 345 000 kronor per år, vilket innebär en summa på 4 035 000 kronor för insatsens tre år och med den uppföljande forskningssatsningen ytterligare 300 000 kronor. Totalt 4 335 000 kronor för insatsen.

Tabell 2. Kostnader

Kostnadsposter	Antal	Lön/mån	PO	OH	Sem. ers	Kostnad/mån	Kostnad/12 mån
Lön	1	38 000 kr * 50%	39,16	5 %	12,20 %	27 653 kr	331 837 kr
Lön	1	36 000 kr * 50%	39,16	5 %	12,20 %	26 197 kr	314 372 kr
Lön	1	36 000 kr * 50%	39,16	5 %	12,20 %	26 197 kr	314 372 kr
Handledning	1					3 000 kr	36 000 kr
Arbetsplats	3					14 500 kr	174 000 kr
Utbildning	1						170 000 kr
Mobilabonnemang	3					900 kr	10 800 kr
Övrigt	3					2 500 kr	30 000 kr
Summa							1 345 381 kr

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

5 FÖRVÄNTADE EFFEKTER

5.1 Sociala effekter

Den övergripande målsättningen är att insatsen ska minska risken för en negativ social utveckling för barnen, att berörda barn ska fullfölja grundskola och gymnasieskola och i vuxen ålder leva ett självständigt liv med god hälsa. Så som tidigare presenterats finns det starka samband mellan missbruk i familjen under uppväxten och en negativ social utveckling. Till en negativ social utveckling hör avbruten skolgång och senare svårigheter på arbetsmarknaden. Eget missbruk eller psykiska svårigheter är ofta en tillkommande problematik. Med fullföljd skolgång minskar riskerna för missbruk, kriminalitet, långvarig arbetslöshet och självmord. Familjesamtalen kan ses som en förebyggande insats, genom att möta upp familjen i ett relativt tidigt skede i föräldrarnas missbrukskarriär kan en allvarlig utveckling brytas för barnen. De sociala effekterna av en sådan insats är betydande om de har en effekt.

5.1.1 Kortsiktiga sociala effekter

Barnet

- Ökad eller bibehållen skolnärvaro.
- Förbättrat välmående, barnet ska avlastas från oro, skuld och ansvar.
- Ökad kunskap om vad missbruket innebär, det vill säga skilja ut föräldern från beroendet.
- Barnen känner sig lyssnade på, deras behov synliggörs.
- Förbättrade sociala relationer, till följd av stabilare hemförhållanden.

Familjen

- Bättre familjeklimat, mer öppen och ökad kommunikation i familjen.
- Familjen är mer mottaglig för hjälp och söker sig till andra stödinsatser.
- Minskad risk för våld i familjen.

5.1.2 Långsiktiga effekter

Barnet

- Förbättrade skolresultat
- Fullföljd skolgång
- Hamnar ej själv i missbruk till följd av ökad förståelse samt delaktighet i föräldrarnas behandling av sitt missbruk.
- Minskat behov av placeringar, vårdinsatser och andra sociala insatser.

Familjen

- Fortsatt kommunikation i familjen kring missbruket
- Familjen har fått redskap för att hantera sitt missbruk på ett bättre vis och är ej i lika stort behov av rehabilitering och stödinsatser. Placeringar av barn och familj kan undvikas.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

5.1.3 Konsekvenser ur ett jämställdhets- och barnperspektiv

Insatsen syftar till att synliggöra barnens situation. Barnen ska ges möjlighet att komma till tals och berätta. Barnen ska få information om missbruk och föräldrarnas eventuella behandling. Insatsen ska stödja familjen till att förbättra relationer och kommunikationen i familjen vilket förväntas öka barnens trygghet i familjen. Målsättningen med insatsen är att barnens psykiska hälsa ska förbättras på både lång och kort sikt. Inom ramen för insatsen ska hänsyn tas till att män, kvinnor, pojkar och flickor har olika erfarenheter och upplevelser av missbruk. Likaså kommer det beaktas att samtalsserien och behandling har olika påverkan på män, kvinnor, pojkar och flickor. Studien som presenterades i avsnitt 1.2 (Hjern et al., 2013:3) indikerar att mammors missbruk påverkar barnen i högre grad än pappors, samt att pojkars sårbarhet är större än flickors. Det kommer även beaktas att det finns etablerade samhällsnormer och förväntningar som skiljer sig åt beroende på om det är en pappa eller mamma i missbruk eller medberoende, likaså att förväntningar och normer skiljer sig åt för söner och döttrar. Dessa faktorer kommer beaktas i samtalsserien samt i insatsens utvärdering och uppföljning. Inom ramen för satsningen ryms även utbildning för projekt- och processledare i könsperspektiv på behandling och samtal.

5.2 Ekonomiska effekter

Det har tidigare i projektplanen presenterats information om samhällskostnader relaterade till missbruk av alkohol och narkotika. Den totala årliga samhällskostnaden uppskattades till 72,9 miljarder kronor. Anhöriga barn till missbrukande föräldrar står för en tredjedel av kostnaden, 23,6 miljarder kronor, genom att de själva har utvecklat ett missbruk som vuxna. Risken att utveckla ett eget missbruk är betydligt högre i gruppen som har en förälder som vårdats för missbruk. 16 procent av kostnaden för barn som anhöriga utgörs av kostnader för socialtjänsten. (Hovstadius et al, 2015) Den skattade kostnaden för socialtjänsten i Uppsala för barn som anhöriga uppgår till 63 miljoner kronor per år. Under avsnitt 1.6 har det redogjorts för att det skattade antalet barn i Uppsala kommun som växer upp i Uppsala med föräldrar i beroende eller missbruk uppgår till 5400 barn. Målsättningen är att 25 familjer per år, uppskattningsvis 50 barn per år samt 150 barn under insatsens tid, får delta i insats Sofia.

Insatser för att stödja och skydda barn medför ofta stora kostnader. En inledande akut placering med barn och förälder i gemensam placering innebär en kostnad på ca 10 000 kr per dygn och vanligen under en period på tre månader. En utveckling med missbruk hos barnet som leder till en placering på ett hem för vård eller boende, innebär en kostnad för socialtjänsten med 3000 – 5000 kronor per dygn. En betydande andel av anhöriga barn till föräldrar med missbruk går ut grundskolan med ofullständiga betyg, barn vars föräldrar har en lägre utbildningsnivå är överrepresenterade. Svaga skolprestationer i årskurs 9 leder ofta vidare till en utveckling med sociala problem och ohälsa i ung vuxen ålder (Socialstyrelsen, 2010). De långsiktiga omkostnaderna för samhället kan visa sig i ett behov av försörjningsstöd, behov av arbetsmarknadsinsatser, eller som svårare problem med behov av vårdinsatser eller kostnader relaterade till kriminalitet. Kostnaderna uppkommer även i form av utebliven insats till samhället, i form av produktionsbortfall på grund av exempelvis sjukskrivning, förtidspension eller för tidig död.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Nedan ges en redogörelse för de kostnadsbesparingar som insatsen kan generera på kort- och medelfristig sikt, respektive lång sikt. Tidshorizonten för kort- och medelfristig sikt är 0-5 år, lång sikt är definierad som 5 år och uppåt.

5.2.1 Kort- och medelsiktiga kostnadsbesparingar

Barnet

- Ökad eller bibehållen skolnärvaro.
- Förbättrat välmående, genom att barnet blir avlastad från oro, skuld och ansvar.
- Minskad risk för eget missbruk.

Familjen

- Bättre familjeklimat, mer öppen och ökad kommunikation i familjen.
- Familjen är mer mottaglig för hjälp och söker sig till andra stödinsatser.
- Minskat behov av akuta placeringar.

5.2.2 Långsiktiga kostnadsbesparingar

Barnet

- Förbättrade skolresultat.
- Fullföljd skolgång.
- Minskad risk för eget missbruk.
- Minskat behov av placeringar, vårdinsatser och andra sociala insatser.

Familjen

- Fortsatt god kommunikation i familjen.
- Minskat behov av genomgripande insatser med till exempel placering, vårdinsatser och andra sociala insatser.

5.2.3 Möjliga händelser och dess kostnader

Det är svårt att direkt uppskatta de kostnadsbesparingar som kommer att genereras till följd av insats Sofia. Nedan presenteras kostnadsposter för fem möjliga händelser till följd av insats Sofia. För att möjliggöra senare beräkningar antas att en familj består av två vuxna och två barn. Samtliga kostnader gäller för Uppsala Kommun och hänvisning till källa finnes i bilaga 1.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Tabell 3. Kostnadsposter

Händelse	Beskrivning	Årlig besparing
1	En familj behöver inte placeras på grund av satsningen. Den genomsnittliga kostnaden för en placering av en familj uppgår till 10 000 kronor per dygn. En placering varar i genomsnitt 90 dagar.	900 000 kronor.
2	Ett barn som genomgått Sofia-samtalen fullföljer sina studier och behöver således inte gå ett extra år i skola för att få fullständiga betyg. Ett extra år i grundskola uppgår till en kostnad om 100 200 kronor per år. Ett extra år i gymnasieskola uppgår till en kostnad om 112 900 kronor per år.	100 200 - 112 900 kronor.
3	Ett barn som behandlats med metoden för insats Sofia kan undvika att hamna i missbruk i sin ungdom. I tonåren undviks således en placering på HVB-hem. Ett dygn på HVB-hem kostar i genomsnitt 3 000-5 000 kronor, här beräknas kostnaden som 4 000 kronor per dygn. En behandlingsplacering på HVB-hem varar i genomsnitt sex månader, här räknat som 180 dagar.	720 000 kronor.
4	Ett barn som behandlats med metoden för insats Sofia kan undvika att hamna i social utsatthet och beroende av försörjningsstöd. Den årliga kostnaden för en person som uppbär försörjningsstöd skattas till 120 000 kr per år. Produktionsbortfallet för en person utan arbete skattas till 450 000 kronor per år.	570 000 kronor.
5	Ett barn som behandlats med metoden för insats Sofia undviker att hamna i missbruk i vuxen ålder. En vuxen person som missbrukar heroin beräknas, under en period om 20 år, kosta samhället 10 miljoner kronor. En vuxen person med aktivt alkoholmissbruk beräknas, under en period om 20 år, kosta samhället 7 miljoner kronor.	350 000 - 500 000 kronor.

5.2.4 Utfall: Scenario 1 och 2.

Nedan kommer två möjliga scenarier till följd av insats Sofia att presenteras. Det har tidigare angivits att insatsen skall pågå under tre års tid, att 25 familjer per år beräknas kunna ingå i satsningen samt att det har gjorts ett antagande om att en familj består av 2 vuxna och 2 barn för att möjliggöra beräkningar. Till följd av bristande tillgång på evidens och effekter görs en försiktig skattning till ett möjligt utfall. Det är möjligt att avkastningen kan överstiga antagandet om att utfallet faller väl ut i en familj. Ytterligare antaganden för detta avsnitt är:

- En familj av de 25 insatsen möter kommer, utan deltagande i insats Sofia, att placeras. Vidare kommer familjens två barn behöva gå om ett år i grundskolan. Ett av familjens barn kommer dessutom i sin ungdom att HVB-placeras (händelse 1,2,3).
- Att denna familj, till följd av att de ingår i satsningen, kan undgå utfallet i det ovan nämnda antagandet (händelse 1,2, 3).

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

- Att förloppet upprepas varje år, således att tre familjer under insatsens tid kan undgå att hamna i utfallet nämnt i antagandet ovan (händelse 1,2,3).

För scenario 2 gäller även följande antagande:

- Att ett av barnen i familjen i vuxen ålder hamnar i social utsatthet, uppbär försörjningsstöd samt hamnar i ett aktivt alkoholmissbruk (händelse 4, 5).
- Att barnet, till följd av att det ingått i insats Sofia, kan undgå utfallet i det ovan nämnda antagandet.

Det första scenariot baseras på de kort- och medelfristiga händelserna och kostnadsbesparingarna (1,2 och 3) som redogjorts för i föregående avsnitt. Scenario nummer två följer samma logik men omfattar även de långsiktiga händelserna och kostnadsbesparingarna och baseras således på händelse 1-5. Det är scenario ett som kommer ligga till grund för utvärdering samt återbetalningsplan. Scenario två illustreras för att ge en bild av en långsiktig avkastning av investeringen. Under insatsens tre år kommer en noggrann uppföljning göras för att avgöra insatsens effekter. Nedan följer en presentation av scenario ett och två.

5.2.4.1 Scenario 1

Det saknas statistik rörande antalet placerade familjer i Uppsala Kommun till följd av missbruk. Under år 2016 genomgick 171 vuxna personer frivillig institutionsvård till följd av missbruk och/eller beroende i Uppsala kommun (Socialstyrelsen). Det har tidigare skattats att antalet barn med föräldrar i missbruk och/eller beroende uppgår till 5400 i Uppsala kommun. Med antagandet om att insats Sofia faller väl ut så att en placering av familjen kan undvikas skulle en kostnad på 900 000 kronor per år undvikas, således en besparing om 2 700 000 kronor under insatsens tre år.

Under år 2015 avslutade 1333 elever årskurs 9 i Uppsala kommun, av dessa var det 21.4% som ej nådde upp till kunskapskraven i ett eller flera ämnen. Av eleverna hade 83.8-87%¹ behörighet till gymnasiestudier (Skolverket). Vi saknar statistik över antalet barn i Uppsala Kommun som fått gå om ett år i grundskolan men evidens (Kearney, 2008; Henry, 2007) pekar på att elever med en frånvaro som överstiger 20% löper stor risk att inte slutföra sina studier. Baserat på antagandena gjorda ovan så kommer en familj, med två barn i grundskolan, till följd av deltagande i insats Sofia öka barnens närvaro och prestationer i skolan så att de inte behöver gå om ett år i grundskolan. Genom deltagandet i insats Sofia förväntas föräldrarnas missbruk stabiliseras, barnen kan få ökat stöd i hemmet och således öka närvaro och prestationer i skolan. Det är tidigare konstaterat att sämre skolprestationer är utbrett bland gruppen barn som anhöriga till förälder i missbruk. Givet detta skulle en besparing om 200 400 kronor göras årligen, således 601 200 kronor under insatsens tre år.

¹ Varierar till följd av olika krav på behörighet för yrkesprogram, samhälls- och naturvetenskapliga gymnasieprogram.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Under år 2016 fick 626 barn i Uppsala Kommun i åldern 0-20 år någon gång under året vård utanför hemmet enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller Lagen om vård av unga (LVU). För populationen av barn i åldern 0-20 år i Uppsala kommun betyder det att 1.3% av alla barn någon gång under året fick vård enligt SoL och/eller LVU. I åldersgruppen 13-20 år blev 2% av populationen i Uppsala kommun under år 2016 omhändertagna enligt LVU och SoL för vård utanför hemmet. (Socialstyrelsen) Baserat på de antaganden som gjorts kommer ett av barnen i familjen i sin ungdom undgå missbruk och kriminalitet och således undvika att bli HVB-placerad. Givet det skulle en besparing om 720 000 kronor göras årligen, således 2 160 000 kronor under insatsens tre år.

För att summera det möjliga utfallet så skulle alltså en besparing om 5 461 200 kronor göras under en period om 3 år till följd av satsningen. Insatsens kostnader uppgår till 4 335 000 kronor. Således blir avkastningen per investerad krona 1.3 kronor baserat på scenariot som redogjorts för ovan. Ytterligare en avkastning av insatsen är vinsten av att samla på sig kunskap och förståelse om utfallet av satsningen. Genom en gedigen uppföljning av resultatet kommer ytterligare kunskap om barn som anhöriga fås.

5.2.4.2 Scenario 2

Utöver den besparing om 5 461 200 kronor som redogjorts för ovan så är det även möjligt att insats Sofia kan påverka barnen på lång sikt. Som tidigare redogjorts för så ligger antagande om att ett barn i familjen, till följd av deltagande i insats Sofia, undviker att i vuxen ålder hamna i social utsatthet, uppbära försörjningsstöd samt i ett aktivt alkoholmissbruk.

Under 2016 uppbar 1.9% av hushållen i Uppsala Kommun försörjningsstöd under 10-12 månader. 4.3% av alla hushåll uppbar, någon gång under året, försörjningsstöd. (Kommun och landstingsdatabasen). Det saknas information om hur stor andel av målgruppen med ett aktivt missbruk eller beroende som uppbär försörjningsstöd.

Som det redogjorts för i händelse 4 uppgår den årliga kostnaden för försörjningsstöd och produktionsbortfall till 570 000 kronor. Under tre års tid blir då kostnaden 1 710 000 kronor. Som redogjorts för i händelse 5 uppgår kostnaden för ett aktivt alkoholmissbruk till 350 000 kronor per år. Under tre års tid blir kostnaden 1 050 000 kronor. Summerat uppgår den totala kostnaden för händelse 4 och 5 till 2 760 000 kronor. Summerat med händelse 1,2 och 3 uppgår den årliga långsiktiga kostnaden till 8 221 200 kronor. Insatsens kostnader uppgår till 4 335 000 kronor. Således blir avkastningen per investerad krona 1.9 kronor baserat på scenariot som redogjorts för ovan.

6 UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH RESULTATSPRIDNING

6.1 Uppföljning

Tre olika kategorier av processer kommer följas upp: Resursåtgång, aktiviteter och prestationer. Indikatorer, mått och mättillfällen för dessa redovisas i tabell 4, 5 och 6 nedan. Datakällorna består främst av verksamhetsdata, det vill säga att dessa hämtas ur interna uppföljningssystem, och självrapportering. Självrapporteringen ansvarar teamet för att föra in i webbverktyget

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

”FöljUpp”. Sammanställningar av data kommer ske halvårsvis och rapporteras till samordnarna på kommunledningskontoret och satsningens styrgrupp.

Tabell 5. Resursåtgång som ska följas upp i satsningen

Resurser	Mått	Måttillfälle/n
Processledare	Personalkostnad	Kontinuerligt
Lokal	Lokalkostnad	Kontinuerligt
Material	Kostnad vid inköp	Kontinuerligt
Handledning	Omkostnad	Kontinuerligt
Utbildning	Omkostnad	Kontinuerligt

Tabell 6. Aktiviteter som ska följas upp i satsningen

Aktivitet	Processmått	Måttillfälle/n
Genomförd utbildning till personal	Antal genomförda utbildningar	Vid utbildningstillfälle
Rekrytering av deltagare	Antal rekryterade deltagare	Vid inskrivning
Antal fullföljda samtalsserier	Antal familjer som genomgått hela serien av samtal	Vid sista samtalet i serien

Tabell 7. Prestationer som ska följas upp i satsningen

Insats	Mått	Måttillfälle/n
Familjesamtal	Familjens grad av nöjdhet	Vid sista samtalstillfället
Återaktualisering	Antal återaktualiseringar med missbruk som orsak	Ett respektive två år efter inskrivning.
Familjesamtal	Upplevelse av att ha fått strategier för att hantera sitt missbruk	Vid sista samtalstillfället
Barnsamtal	Upplevelse av att ha fått ökad förståelse av vad missbruket innebär	Vid sista barnsamtalet
Barnsamtal	Upplevelse av att ha känt sig sedd och hörd	Vid sista barnsamtalet
Öppenvård barn och vuxen	Antal som familjer tagit kontakt efter familjesamtal på myndigheten	Kontinuerligt, under samtalsserien samt två månader efter avslutad samtalsserie.
Närvaro i skola/förskola	Procentuell närvaro i skola eller förskola	Kvartalsvis, vid inskrivning, 3 månader, 6 månader, 9 månader, 12 månader efter inskrivning.
Barnets välmående	Strength and difficulties questionnaire (SDQ)	Vid inskrivning, 3 månader, 6 månader efter inskrivning

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Förälders välmående	The general health questionnaire (GHQ-12)	Vid inskrivning, 3 månader, 6 månader efter inskrivning
Familjeklimat		Vid inskrivning, 3 månader, 6 månader efter inskrivning
Placering HVB	Antal placerade ungdomar på HVB-hem	1,2 och 3 år efter inskrivning av familjen

6.2 Utvärdering

Tre år efter insatsens start kommer satsningen både effekt- och processutvärderas. De utfall som kommer vara i fokus är:

- Barnets välmående (SDQ)
- Förälderns välmående (GHQ-12)
- Barnets närvaro i skola och förskola.

Dessa utfallsmått anses spegla om insatsen haft en inverkan på familjen samt barnet/s och familjens situation.

Andra mått som kommer inkluderas i effektutvärderingen:

- Antalet familjer som sökt sig vidare till andra stödinsatser
- Familjeklimat
- Antal ungdomar som placerats på HVB-hem

Utvärderingen kommer fokusera på att analysera varför/varför inte effektmålen uppnåts samt vilka kostnader och besparingar satsningen bidragit till. Hänsyn ska tas till deltagarnas olika förutsättningar avseende exempelvis ålder, utbildningsnivå, sysselsättning, familjekonstellation och kön för att analysera om det påverkat utfallet av satsningen.

6.3 Resultatspridning

Resultatet av satsningen kommer spridas inom kommunen samt nationellt. Ett pågående samarbete finns med socialstyrelsen om arbetet i Uppsala med anledning av insatsen med NSPH och tidigare satsningar med att uppmärksamma barn till missbrukande föräldrar.

Internt:

- Projektplanen publiceras på Uppsala kommuns intranät.
- Arbetet kommer att spridas under satsningens gång, genom interna presentationer.
- Utvärderingen kommer att sammanfattas och spridas i en rapport vid insatsens avslut samt eventuellt via ett spridningsseminarium.

Externt:

- När ett beslut om satsningen fattats publiceras information på Uppsala.se. Även ett pressmeddelande går ut.
- Information riktad till målgruppen och berörda professioner kommer publiceras.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

7 EFTER INSATSENS AVSLUT

7.1 Implementering i ordinarie verksamhet

Satsningen är delvis ett implementeringsarbete med att förbättra socialtjänstens familjeorienterade arbete. Insatsen förväntas skapa ett intresse för arbetsmetoden hos berörda medarbetare och bidra till kompetensutveckling i organisationen. Avdelningscheferna har ansvar för att säkerställa att metoden, efter insatsens avslut, blir implementerad i ordinarie verksamhet.

7.2 Besparingar och återbetalningsplan

Besparingar kommer, om satsningen faller väl ut, uppstå inom socialnämndens och utbildningsnämndens verksamhetsområden. Besparingarna förväntas börja uppstå under år 3. Socialnämnden får minskade kostnader inom insatser riktade till personer med missbruksproblematik samt dennes familj. Utbildningsnämnden får minskade kostnader i form av att färre barn- och ungdomar behöver gå om ett läsår i grundskola. Besparingar, beräknat i 2017 års fasta priser, redovisas i tabell 8. För beräkningar hänvisas till avsnitt 5.2.3.

Tabell 8. Besparingar, fasta 2017 års priser

Belopp i kronor	Minskad kostnad/år	Summa minskade kostnader (3 år)
Placering av familjen på institution	900 000	2 700 000
Skolår grundskola (2 barn)	200 400	601 200
HVB-hem placering av ungdom (1 ungdom)	720 000	2 160 000
Summa	1 820 400	5 461 200

Utbildningsnämnden har en pågående satsning² inom sociala investeringar som syftar till att öka skolnärvaro. Det är svårt att påvisa att effekten som uppkommer på skolnärvaro sker till följd av insats Sofia, därmed är inte återbetalning aktuell för utbildningsnämnden. Skolnärvaro kommer att följas upp och effektutvärderas inom ramen för insats Sofia men inte vara en grund för återbetalning av satsningen. Besparingar för socialnämnden uppgår i fasta 2017 års priser till 4 860 000 kronor och är den summa som ligger till grund för återbetalning av satsningen. Kommunbidraget till socialnämnden kommer därmed minska med den summa besparingar som satsningen ger upphov till, under det år besparingarna uppstår. Satsningen kommer, förutsatt att satsningen går enligt plan, vara återbetald efter 5 år. Då satsningen är återbetald skrivs kommunbidraget upp igen. Återbetalningsplanen är redovisad i tabell 9, angivet i löpande priser (uppräknad med prisindex för kommunal verksamhet). För underlag till återbetalningsplanen hänvisas till bilaga 4.

² Koordinatorer för ökad skolnärvaro, beslutsdatum i kommunstyrelsen 2017-10-03

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Tabell 9. Återbetalningsplan

Återbetalningsår	SCN missbrukarvård	SCN barn- och ungdomsvård	Totalt per år
2021	610 727	488 582	1 099 309
2022	629 660	503 728	1 133 388
2023	649 179	519 344	1 168 523
2024	669 304	535 443	1 204 747
2025	690 052	552 042	1 242 094
Summa återbetalning	3 248 923	2 599 139	5 848 062

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

8 REFERENSER

Alexandersson K, Jess K. ”Stuprör, hängrännor och rännkrokar”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga och Linnéuniversitetet, 2015:4.

Chaffin M, Bonner BL, Hill RF. “Family preservation and family support programs: child maltreatment outcomes across client risk levels and program types.” Child Abuse & Neglect. 2001;25(10) s. 1269.

Copello A, Velleman R, Templeton L. “Family interventions in the treatment of alcohol and drug problems.” Drug & Alcohol Review. 2005;24(4) s.369-85.

Henry KL. “Who's skipping school: characteristics of truants in 8th and 10th grade.” Journal of School Health. 2007;77(1):29-35.

Hjern A, Adelino Manhica H. ”Barn som anhöriga till patienter i vården – hur många är de?”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga, Linnéuniversitetet och Centre for Health Equity Studies, 2013:1.

Hjern A, Arat A, Vinnerljung B. ”Att växa upp med föräldrar som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom – hur ser livet ut i ung vuxen ålder?”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga, Linnéuniversitetet och Centre for Health Equity Studies, 2014:4.

Hjern A, Berg L, Rostila M, Vinnerljung B. ”Barn som anhöriga: hur går det i skolan?”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga, Linnéuniversitetet och Centre for Health Equity Studies, 2013:3.

Hovstadius B, Ericson L, Magnusson L. ”Barn som anhöriga - ekonomisk studie av samhällets långsiktiga kostnader”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga och Linnéuniversitetet, 2015:8.

Järkestig Berggren U, Hanson E. ”Stödprogram riktade till barn och/eller föräldrar när en förälder missbrukar alkohol eller andra droger – en kunskapsöversikt”. Nationellt kunskapscentrum för anhöriga och Linnéuniversitetet, 2016:4.

Kearney CA. “School absenteeism and school refusal behavior in youth: a contemporary review”. Clinical Psychology Review. 2008;28(3):451-71.

Kroll B. “Living with an elephant: growing up with parental substance misuse.” Child & Family Social Work. 2004;9(2) s.129-40.

Skolverket, Jämförelsetal, <http://www.jmftal.artisan.se/>, Datum: 2017-01-15

Socialstyrelsen, ”Barn och unga i familjer med missbruk – vägledning för socialtjänst och andra aktörer.” 2009.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

Socialstyrelsen, ”Barn som anhöriga – konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter eller avlider”. 2013.

Socialstyrelsen, ”Föräldraskap och missbruk. Att ta upp frågor om föräldraskap i missbruks- och beroendevården”. Socialstyrelsen 2012

SOU 2011:35, ”Bättre insatser vid missbruk och beroende”.

SOU 2011:6, ”Missbruket, kunskap, vården”, kapitel 19.

Socialstyrelsen, Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016.

Hämtad från: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-9-2> Datum: 2017-12-21

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

9 BILAGOR

9.1 Bilaga 1. Källhänvisning för beräkningar i avsnitt 5.2.3

Scenario	Specifikation	Källhänvisning
1	Genomsnittlig kostnad för placering	Kjerstin Tejre, Strateg, Socialförvaltningen.
	Genomsnittlig varaktighet för placering	Kjerstin Tejre, Strateg, Socialförvaltningen.
2	Kostnad per elev för grundskola	Skolverket, 2016. https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/kostnader
	Kostnad per elev för gymnasieskola	Skolverket, 2016. https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/gymnasieskola/kostnader/kostnader-for-gymnasieskolan-ar-2016-1.263122
3	Kostnad för placering på HVB-hem	Kjerstin Tejre, Strateg, Socialförvaltningen.
	Genomsnittlig varaktighet för placering på HVB-hem	Kjerstin Tejre, Strateg, Socialförvaltningen.
4	Riksnorm för utbetalning av försörjningsstöd samt omkostnader för boende.	Arbetsmarknadsförvaltningen.
	Genomsnittlig kostnad för produktionsbortfall.	SOU 2011:6, s. 798.
5	Genomsnittlig samhällskostnad för individ i missbruk.	SOU 2011:6, s. 37, 802-804.

9.2 Bilaga 2. Viktiga erfarenheter som observerats i projektet "Växa och må bra"

9.2.1 Information och delaktighet

Hela familjen och i synnerhet barnen behöver få bra och tydlig information om vad socialtjänsten kan erbjuda för hjälp och stöd. En orosanmälan till socialtjänsten väcker ofta ett motstånd och en rädsla hos de berörda om vad som kan hända. För att dämpa oron så behöver familjen få information om den hjälp som socialtjänsten kan ge. Det är viktigt att informationen ges till hela familjen gemensamt så att även barnen får ta del av samma information. På så sätt ökar hela familjens delaktighet. Missbruket hos en förälder påverkar ofta kommunikationen i familjen negativt. Familjen behöver därför hjälp med att öppna upp dialogen mellan varandra och att lyssna på varandra. Som tillägg till den muntliga informationen behövs en skriftlig information som familjemedlemmarna kan ta med sig hem och läsa i lugn och ro.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

9.2.2 Barnets perspektiv och rättigheter för barn som anhöriga

Barnen behöver ges utrymme i samtalet. De behöver bli lyssnade på och att de får information om allt som rör dem. Det kan t.ex. handla om att de får information om den utredning som socialtjänsten genomför och de insatser man beslutar om.

När det gäller barnets egna perspektiv är det viktigt att de blir ordentligt lyssnade på och att de får information om allt som rör dem. Den informationen ska inte enbart ges till föräldrarna. Information till barnen hjälper dem att mildra oro och avlasta från skuld. Det är viktigt att barnen får information om de insatser och den planering som finns kring den missbrukande föräldern när det gäller missbruksbehandling och dylikt.

9.2.3 Beroendets påverkan på hela familjen

Beroende är en sjukdom och bör förklaras för barnen på det sättet. Det är en förklaringsmodell som är lätt att förstå och som underlättar skuldavlastning för hela familjen. Beroendet är en familjesjukdom som påverkar alla i familjen och alla behöver hjälp. Känslor av maktlöshet och skuld hindrar familjen från att agera och att ta kontroll över tillvaron. För barnen är det viktigt att de får hjälp att se sin förälder utan missbruket och att se sjukdomen. Det hjälper barnet från oro och ansvar för den missbrukande föräldern.

9.2.4 Alla behöver hjälp

Det är viktigt att den föräldern med beroende får snabb hjälp till missbruksbehandling. Och samtidigt är det lika viktigt att partnern får hjälp till anhängstöd för att båda föräldrarna ska kunna förändra en dåligt fungerande kommunikation. I Uppsala finns tillgång till stödgruppverksamhet för barnen i Trappans regi. Familjeenheterna kan också hjälpa till med familjestödande insatser för att förbättra kommunikationen i familjen eller stöd kring föräldrarollen. En öppen dialog i familjen om missbruket verkar helande för barnets psykiska hälsa.

9.3 Bilaga 3. Samtalsserien och samtalens innehåll

9.3.1 Sofiamöte

I det första mötet deltar endast handläggarna och processledarna för att planera arbetet med familjen. Tillsammans gör man en gemensam risk och skyddsbedömning för barnet men också för hela familjen. Vid mötet utses en ansvarig person till att ta hand om enkäter och checklistor för uppföljning och utvärdering. Sofiamöten fungerar som en motor i implementering av metoden. Projektets processledare från barn och vuxen deltar vid mötena för att stödja handläggarna med det fortsatta arbetet. I följande möten med föräldrarna och barnen kan processledarna delta i familjemötena som mötesledare vid behov. Processledarna finns också tillgängliga med ute i verksamheterna för handledning i modellen.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

9.3.2 Familjemöte 1

Det första mötet med familjen är ett gemensamt möte med handläggare från både barn- och vuxenenhet. Vid behov så kan processledaren finnas med. Arbetsmetoden och syftet med träffarna med familjen presenteras. Familjeperspektivet betonas. Hela familjen får information om vår syn på beroendet som en familjesjukdom och hur hela familjen påverkas. Det är viktigt att alla blir så delaktiga som möjligt. Mötet ska hjälpa till att öppna upp ett samtal om beroende av alkohol eller narkotika, om skuld och skam och hopp om förändring. Familjen ska ges information om olika insatser för den som är beroende av alkohol/droger och för närstående.

9.3.3 Barnmöte 1

Vuxenhandläggare och barnhandläggare planerar tillsammans barnsamtalet och hur information om missbruk och beroende ska presenteras för barnen. Vuxenhandläggaren är med vid barnsamtalet för att bistå med information om missbruk och beroende, samt hur ett beroendetilstånd förändrar och förstör en människa. Barnet får eget utrymme för att uttrycka hur det mår samt egna frågor och funderingar. Även barnets behov av stöd och hjälp lyfts på barnmötet, för att tas med på Familjemöte 2.

9.3.4 Familjemöte 2, insatsmöte

Fortsatt samtal med familjen om insatser. Insatserna ska samordnas och planeras med familjemedlemmarna tillsammans. Familjen ska få del av informationen om socialtjänstens insatser. Med fördel kan ett utökat privat nätverk bjudas in till mötet utifrån familjens eget önskemål. Behandlare från kommunens egen öppenvård (missbruksbehandling) kan också bjudas in till mötet för ytterligare information om vad en behandling innebär.

9.3.5 Barnmöte 2

Uppföljningsmöte med barnen för att följa upp tidigare samtal. Med mötet ska barnen ges uppmärksamhet och möjlighet att berätta om hur de har det. Om de uttrycker behov av hjälp med något så kan det tas upp vid nästa möte med familjen.

9.3.6 Familjemöte 3, uppföljningsmöte

Det sista mötet i samtalsserien syftar till att följa upp familjens aktuella situation och diskutera ytterligare behov av stöd. Om det är aktuellt så kan en återfallsplan formuleras om hur familjen ska agera om den missbrukande föräldern återfaller i missbruk. Vid mötet deltar hela familjen och handläggare från barn- och vuxenenheterna.

Projektnamn Förbättra för barn i familjer med missbruk - Insats Sofia	Datum 2018-02-26	
Projektledare Helene Andersson	Dnr KSN-2018-0690	Version 1

9.4 Bilaga 4. Underlag för återbetalningsplan

Återbetalning i fasta priser 2017

Återbetalningsår	SCN missbrukarvård	SCN barn- och ungdomsvård	Totalt per år
År 5	540 000	432 000	972 000
År 6	540 000	432 000	972 000
År 7	540 000	432 000	972 000
År 8	540 000	432 000	972 000
År 9	540 000	432 000	972 000
Summa återbetalning	2 700 000	2 160 000	4 860 000

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prisindex kommunal verksamhet (PKV)	3,0%	3,0%	3,4%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%

Besparingar i löpande priser (uppräknig med PKV)

Belopp i kronor	Minskad kostnad/år 2018	Minskad kostnad/år 2019	Minskad kostnad/år 2020	Summa minskade kostnader i löpande priser vid utgång av 2020
Placering av familjen på institution	927 000	954 810	987 274	2 961 821
Skolår grundskola (2 barn)	206 412	212 604	219 833	659 499
HVB-hem placering av ungdom (1 ungdom)	741 600	763 848	789 819	2 369 456
Summa	1 875 012	1 931 262	1 996 925	5 990 776

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2017-12-20

Plats och tid: Stationsgatan 12, klockan 15.00 – 17.30

Beslutande: Kjell Haglund (V), ordförande
 Ylva Stadell (S), 1:e vice ordförande
 Jonas Segersam (KD), 2:e vice ordförande
 Rezene Tesfazion (S)
 Tarja Onegård (MP)
 Eva Pettersson (MP)
 Anders A Aronsson (L)
 Ulf Schmidt (C)
 Liza Boëthius (V)
 Ove Hjorth (S)
 Birgitta L Johansson (S)
 Vivianne Eriksson (M)
 Hans Olsson (M)
 Gunnel Borgegård (L)
 Leif Boström (KD)

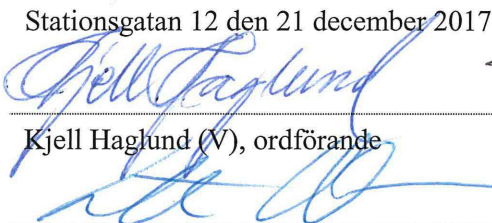
Ersättare: My Lilja (S)
 Ahmad Orfali (MP)
 Joakim Strignert (C)
 Maria Patel (S)

Övriga deltagare: Kaisa Björnström, direktör, Ola Jeremiasen, avdelningschef, Magnus Bergmark, controller, Johan Eikman, strateg, Åsa Carlsson, avdelningschef, Ann-Christine Dahlén, avdelningschef, Sofia Venemalm, strateg, Peter S:t Cyr, ekonomichef, Kjerstin Tejre, strateg, Eva Köpman, avdelningschef, Birgitta Ljungström, avdelningschef, Kerstin Karlsson, avdelningschef, Therese Hagberg, HR-chef, Elisabeth Karlsson, samordnare, Susanne Järvhed, pressekreterare

Utses att justera: Jonas Segersam (KD)

Paragrafer: 184 - 197

Justeringens plats och tid: Stationsgatan 12 den 21 december 2017

Underskrifter:

Kjell Haglund (V), ordförande

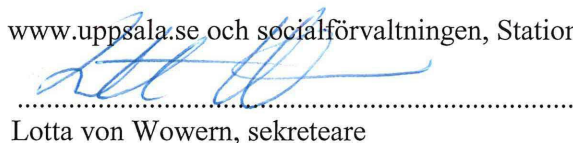
Jonas Segersam (KD), justerare

Lotta von Wowern, sekreterare

ANSLAG/BEVIS Protokoll är justerat. Justeringen har meddelats genom anslag på kommunens anslagstavla.

Organ: Socialnämnden**Datum:** 2017-12-20**Sista dag att överklaga:** 2018-01-12**Anslag sätts upp:** 2017-12-22**Anslaget tas ner:** 2018-01-15

Protokollet finns tillgängligt på: www.uppsala.se och socialförvaltningen, Stationsgatan 12

Underskrift:

Lotta von Wowern, sekreterare

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2017-12-20

§ 190**Social investering: Bättre stöd till barn till missbrukande föräldrar
SCN-2017-0552****Beslut**

Socialnämnden beslutar

att godkänna projektplanering och ansökan om sociala investeringar enligt förvaltningens förslag,**att** när det gäller utvärdering av modellen bör resurserna i den Gemensamma nämnden för kunskapsstyrning inom socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård tas i anspråk.**Sammanfattning**

Förvaltningen föreslår att en ansökan ska skickas till kommunstyrelsen om sociala investeringsmedel med 1,35 miljoner kr per år under tre år för ett projekt med en metod för att uppmärksamma barn till missbrukande föräldrar. Ett utvecklingsarbete pågår sedan några år tillbaka med att utforma modellen som går under namnet Sofia-metoden. Syftet med projektet är att förbättra barnperspektivet och anhörigperspektivet gentemot familjer med en missbruksproblematik.

Yrkanden

Jonas Segersam (KD), Vivianne Eriksson (M), Anders A. Aronsson (L) och Ulf Schmidt (C) yrkar tillägg med en att-sats enligt: att när det gäller utvärdering av modellen bör resurserna i den Gemensamma nämnden för kunskapsstyrning inom socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård tas i anspråk.

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på Jonas Segersams (KD) m fl. yrkande och finner bifall.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse den 28 november 2018.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande